
Van Heugten zelf vond zijn stijl al vóór 1929 in zijn praktijk als talenleraar en kapelaan, en in de artikelen die hij tot dan toe geschreven had. Als priester bouwde hij een leven lang aan zijn eigen geloofsesthetiek. Uitgangspunt was daarbij niet de strijd tegen het kwaad maar, heel Ignatiaans, de eenvoudige bewondering van het goede. Bestrijd het kwaad door het goede dat er tegenover staat! Het geloof veroordeelt niet maar gaat in gesprek met de medemens en zijn scheppingen, romans en gedichten. Dat heet 'respect': verwondering, waardering, 'proeven', maar ook kritiek, verbazing, ja afkeuring. Zou die andere wereld af en toe gelijk kunnen hebben? Kan ook de ongelovige goede werken verrichten? Van Heugten bleef voor die vragen openstaan. De letteren effenden immers niet alleen een pad om anderen aan te spreken maar verdiepten ook het eigen geloof in de medemens. Zo werkte de kritiek van Van Heugten voor veel lezers bevrijdend, niet als een zelfstandig en autonoom en eigenlijk eenzaam oordeel maar als een ontmoeting waar menselijkheid, goede en kwade geesten met elkaar in gesprek kwamen. De kwade geest weigert ieder perspectief op meer dan het aardse, de goede geest buigt mee met alles wat verder brengt.

Verbeelding en smaak

Zo begon Van Heugten voorzichtig, maar in stille strijd met de verleden koers, zijn lange reeks artikelen, elke maand één. Het waren vooral romans die hij besprak, de poëzie, hoe ook door hem zelf gesmaakt en bevorderd, was immers voor de meeste lezers secundair. Hij prees de romans van Anton Coolen en Albert Helman hogelijk, maar wijdde ook lovende artikelen aan Arthur van Schendel. Al achtte hij het verleden hoog, het was aan vooral de hedendaagse roman dat hij zijn schouwingen en overwegingen, maar ook zijn beschouwingen en contemplaties wijdde. Verbeelding en smaak dienden hem daartoe tot antennes.

Zonder verbeelding ontardt een roman in registratie van slechts menselijke verschijnselen. Literatuur gaat niet op klompen. Het blijft dan bij uitbeelding, imitatie van randverschijnselen, maniertjes, van determinatie door fysiologie, instinct of erfelijkheid, inderdaad registratie van wat oppervlakkig is waargenomen. Verbeelding echter zet in op de ziel van het gebeuren, zij is een functie van de menselijke geest. En, vraagt de christen zich soms af, waar staat het werk open voor de Geest? Die vraag stelde Van Heugten zich ook ten aanzien van een boek waarmee hij het niet eens kon zijn: hoe opent zondigheid de weg naar God? Sinds de Verlichting, toen de aftakeling van het gemeenschapsbesef definitief begon, nam het individualisme alleen maar toe. Zo kreeg het zout van het evangelie steeds minder vat op cultuur en letteren, het Licht moest het te vaak afleggen tegen de duisternis. De meest genoemde schrij-